

министрлігі Геология комитеті» мемлекеттік мекемесінің аумақтық бөлімшелеріне жүктелуі тиіс.

- 27-тарауға. Пайдалы қатты қазбаларды барлау және пайдалы қатты қазбаларды барлауға арналған лицензия бойынша оның иесінің пайдалы қатты қазбалар кен орындарын іздестіруді және одан әрі өндіру үшін олардың ресурстарын және қорларын бағалауды қамтитын пайдалы қатты қазбаларды барлау жөніндегі операцияларды жүргізу мақсатында жер қойнауы учаскесін пайдалануға құқық рәсімдер алдында міндетті түрде жергілікті атқарушы органның елді мекен шекарасынан болашақ пайдалы қатты қазбаларды өндіру учаскесінің орналаспайтындығы немесе оның елдімекен шекарасынан тыс жерде орналастындығы туралы анықтама берілуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстан Республикасының Конституциясы» 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды;
2. Қазақстан Республикасының «Жер кодексі» 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі;
3. Қазақстан Республикасының «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V ҚРЗ;
4. Қазақстан Республикасының «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚРЗ;
5. «Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер тізілімін бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрінің м.а. 2020 жылғы 31 қаңтардағы № 39/НҚ бұйрығы;
6. <https://www.gov.kz/memleket/entities/mangystau-uzo?lang=kk>

Жастар саясатын мемлекеттік қолдау

З.А.Ескерова¹, С.Б.Жеңісбай²

¹Менеджмент кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м

²«Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандығы бойынша 4 курс студенті
zamirra_e@mail.ru, zhenisbais@mail.ru

^{1,2} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Жастар мемлекеттің негізгі қозғаушы күші, құнды стратегиялық және кадрлық ресурсы ретінде анықталынады. Жастардың жаһандық трендтерді есепке ала отырып, бәсекеге қабілетті болуына алып келетін идеялар мен мүмкіндіктерді пайдалана отырып, жастардың мәселелері және оны шешудегі мемлекеттік қолдау шаралары көрсетілген. Жалпы, мақалада жастар саясаты мемлекеттік басқару жүйесінің дамытудағы маңызды құраушысы ретінде қарастырылды.

Кілт сөздер: жастар, жастар саясаты, жастар мәселесі, мемлекет, мемлекеттік басқару, мемлекеттік қолдау

Еліміздің тарихында жаңа кезең басталды – Қазақстан тәуелсіздік алғалы 30 жылдай уақыт өтті. Осы кезеңде елдің экономикалық және қоғамдық-саяси салаларында елеулі өзгерістер болды, оған дәлел ретінде жастар саясатындағы ауқымды реформалар болып табылады.

Кез-келген елдің болашағы – ол жастар екенін бізге мәлім. Өйткені олар мемлекеттің негізгі қозғаушы күші, құнды стратегиялық және кадрлық ресурсы ретінде анықталынады.

Сондықтан жастар саясаты мемлекеттің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Ол жастардың табысты әлеуметтенуі мен шешім қабылдауға толыққанды қатысуы үшін, сондай-ақ олардың рухани, мәдени, білім беру, кәсіби және физикалық дамуы үшін барлық қажетті жағдайларды жасауға арналған. Мысалы, жастар саясатын мемлекеттік қолдау, әрине, ол мемлекеттің заңнамалық базасына негізделеді. Жалпы, жастар саясаты жөніндегі бірінші нормативтік құқықтық құжат 1991 жылғы 28 маусымдағы «Қазақ КСР-індегі мемлекеттік жастар саясаты туралы» Қазақ КСР Заңы болған. Қазақстан Республикасында жастар саясаты екі тұжырымдамаға (1999 және 2013 жылдар) негізделеді. 2015 жылы өзгерістер мен толықтырулар енгізілген «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» ҚР заңы қабылданды. Заңды іске асыру үшін жастар ресурстық орталықтарының қызметін, республикалық және өңірлік жастар форумдарын өткізуді регламенттейтін бірқатар нормативтік-құқықтық құжат қабылданды. Ал 2021 жылы ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі қолданыстағы «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» заңға бірнеше негізгі өзгеріс енгізу бойынша жұмыс жүргізіп жатыр. Жоғарыда, атап аталған құжаттарда мемлекеттік жастар саясатын дамытудың негізгі бағыттары: жастардың бойында патриотизмді қалыптастыру; әлеуметтік құқық, қоғамдық бастамаларды қолдау; жан-жақты дамуға жағдай жасау; жастардың халықаралық мәдени, білім беру процестеріне қатысуы тұжырымдалды [1].

Жалпы, Мемлекет басшысы ұлттық мүдде мен мемлекетке адал жас ұрпақтың қалыптасуы мәселесіне ерекше назар аударуда. Осындай мақсаттарды жүзеге асыруға, біздің мемлекетіміз, яғни Жаңа Қазақстан – жастардың жаһандық трендтерді ұстана отырып, табысты шыңдалуына, әлемдік және ұлттық кеңістікте бәсекеге қабілетті болуына идеялар мен мүмкіндіктер сыйлайтын кеңістігіне айналды.

Мемлекеттік жастар саясатын тиімді және сапалы жүзеге асыру үшін қолдау ең алдымен жастардың мәселесін шешу керек. Жастар саясатын қалыптастыру кезінде жастардың қалауы мен сұранысын да ескерген маңызды. Қазақстандық жастардың пікірінше, мемлекеттік жастар саясатын іске асыруда бірінші кезекте жұмысқа тұрғызуға (31,1%), жас отбасыларды тұрғын үймен қамтамасыз етуге (29,7%), сондай-ақ білімге қол жеткізу мүмкіндігі мен оның сапасын арттыру мәселелеріне (15,6%) де назар аудару қажет. Ол 1 суретте көрсетілген.

Сурет 1. Жастар саясатындағы маңызды мәселелер

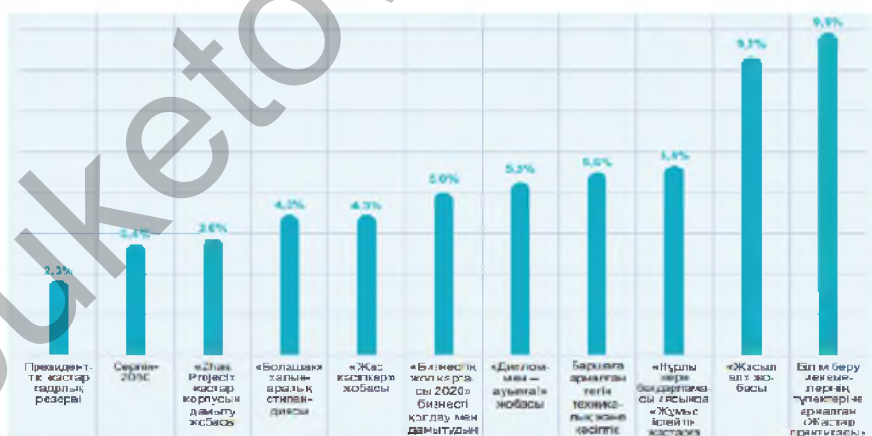
Жастар саясатын іске асыруда өзекті мәселе - жастар арасындағы жұмыссыздықты мысалға келтіретін болсақ, жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі 2021 жылдың қорытындысы бойынша 77,5 мың адамға дейін төмендеді. Яғни базистік жылмен салыстырғанда шамамен 2% төмендеді (2 суретте көрсетілген).

Сурет 2. Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі (мың адам)

Суретте көрсетілгендей, 2020 жылы елімізде 15–28 жас аралығындағы жұмыссыз жастар саны 80,4 мың адам (бұл алдыңғы жылғыға қарағанда 1,7% артық), ал жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі 3,8% болды. 2021 жылдың екінші тоқсанында бұл көрсеткіш біршама төмендеді (77,5 мың адамға дейін). Соған қарамастан, халықтың осы тобындағы жұмыссыздықтың қазіргі ауқымы ол топтың еңбек нарығындағы тұрақсыз жағдайын көрсетеді. Сонымен қатар, жұмыссыздықтың арта түсуінің себептерінің бірі ол жас жұмыс күшінің ұтқырлығы жұмысқа тұру проблемаларын күшеюде.

Осы мәселелерді шешу үшін мемлекет жөнінде белсенді, бірқатар жұмыс жүргізіп, түрлі бағдарлама мен жобалар іске асырылып жатыр. Мәселен, сауалнама нәтижелері бойынша мемлекеттік бағдарламаларға қатысатын жастар саны 2,3%-9,9% арасында құбылып тұр. Бәрінен көп қатысу жұмысқа тұруға байланысты бастамалардан байқалады. Мәселен, «Жастар тәжірибесіне» жастардың 9,9%, ал «Жасыл ел» бағдарламасына 9,2% қатысқан. Жалпы, жастардың мемлекеттік бағдарламаларға қатысу үлесін толығымен 3 суретте көрсетілген.

Дереккөзі: «Жастар» F30, 2021

Сурет 3. Жастардың мемлекеттік бағдарламаларға қатысу үлесі

Жастар саясатын мемлекеттік қолдау жүзеге асырылып жатыр, бірақ барлық мәселелерді шешу мүмкін емес. Өйткені, ең алдымен жастардың өмірге деген көзқарасын өзгерту керек. Ол үшін қолайлы әлеуметтік жағдай жасау керек және мемлекет жастар саясатын қалыптастыруда осы бағытты ұстанып, оған ұмытылу керек[2].

Қазіргі кезде, жастар саласындағы мәселелерді сапалы және жүйелі түрде шешу мақсатында 10 негізгі бағыттан тұратын Жастарды қолдаудың 2021–2025 жылдарға арналған кешенді жоспары қабылданды:

1. Қолжетімді және сапалы білім беруді қамтамасыз ету, ғылыми-техникалық әлеуетін дамыту;
2. Саламатты өмір салтын қалыптастыру және бұқаралық спортты дамыту;
3. Жастарды жұмысқа орналастыру және кәсіпкерлік қызметті дамыту үшін жағдай жасау, оның ішінде ауылдық жерлерден және NEET санатындағы жастарды жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу;
4. Жастар үшін қолжетімді тұрғын үй жүйесін дамыту;
5. Жастардың құқықтық мәдениетінің деңгейін арттыру, сыбайлас жемқорлық көріністеріне төзбеушілікке тәрбиелеу;
6. Қоғамдық сананы жаңғырту шеңберінде жастарды рухани-адамгершілік және отбасылық құндылықтарға тарту;
7. Жастар арасында экологиялық мәдениетті нығайту жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу және іске асыру;
8. Дарынды жастардың дамуына жәрдемдесу;
9. Жастар саясатын институционалдық дамыту, ғылыми-зерттеу және әдістемелік қамтамасыз ету;
10. Мемлекеттік жастар саясаты саласындағы бірыңғай интернет-ресурсты қолдау[3].

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік жастар саясаты» туралы Заңы, 2015ж
2. «Қазақстан жастары» әлеуметтанулық зерттеуі // «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы. – Нұр-Сұлтан, 2021 // <https://eliastarv.kz/ru/research/18104/>.
3. Қазақстан Республикасының жастарын қолдау жөніндегі 2021-2025 жылдарға арналған кешенді жоспары, 2021ж

Преимущество использования CRM системы в стоматологических клиниках Казахстана

С.К. Ержанова¹, Т.Б. Досжанов²

¹к.э.н., магистр менеджмента, профессор кафедры менеджмента,

²магистрант 1-го года обучения по специальности «Менеджмент»

nurmakov21@gmail.com, salta_27@mail.ru

^{1,2}Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова, г.Караганда

Аннотация: Выясняя предпочтения пациентов и учитывая их пожелания, любая медицинская клиника постоянно повышает свою ценность для всех клиентов, как потенциальных, так и постоянных, тем самым повышая уровень оказания медицинской помощи повышается прибыль клиники. Отличным инструментом для реализации данной стратегии выступает CRM система. Системы управления взаимоотношениями с клиентами позволяет создать нерушимый мост между клиникой и пациентом, при этом модернизируя и упрощая работу всего персонала клиники.

Ключевые слова: CRM система, менеджмент в стоматологии.

За последние годы, количество новых частных стоматологических клиник на территории Казахстана неизменно растет. В период с 2016 по 2020 гг. численность частных стоматологических клиник увеличилась на 2,7% и составила 1255 организаций к концу